

Aggressiv musik som copingstrategi

Fereshteh Ahmadi¹ och Maria Norberg²

¹ Professor. Fil. Dr. i sociologi och forskare vid sociologiska institutionen, Uppsala Universitet, Universitetslektor vid Institutionen för vårdvetenskap och sociologi, Högskolan i Gävle. E-brev: Fereshteh.Ahmadi@soc.uu.se Eller faw@hig.se

² Fil. kand. i sociologi vid Sociologiska institutionen, Uppsala Universitet, även f.d. cancerpatient E-brev: maria.norberg.5758@student.uu.se

I artikeln ”aggressiv musik och coping” diskuteras aggressiv musik (heavy metal, hårdrock, punkrock, hård rap och aggressiv popmusik) som copingstrategi vid den rollkonflikt som kan uppstå i samband med att någon drabbas av cancer. Detta eftersom den sjukroll som tenderar att tillskrivas individen i många fall strider mot den roll personen själv önskar inneha. Diskussionen förs utifrån två fallbeskrivningar hämtade från en studie som fokuserar på musikens roll för personer som drabbats av cancer. I analysen av de två fallbeskrivningarna framgår att aggressiv musik har fungerat som en copingmetod genom att hjälpa informanterna att hantera den ovan nämnda rollkonflikten. Emellertid visade analysen på att ålder kan vara en aspekt av betydelse beträffande vid vilken tidpunkt som ett motstånd gentemot sjukrollen växer fram och en konflikt mellan rollerna uppstår. Det är viktigt att se att en copingstrategi är en mötesplats mellan individ och situation. Den är komplex, mångbottnad och högst kontextuell. Diskussionen i denna artikel, vilken förs utifrån detta synsätt, visar på att aggressiv musik, som ofta förknippas med aggressivitet och våld, kan verka som en funktionell och högst användbar copingstrategi för unga personer som drabbas av cancer.

In the present article, we have discussed the role of aggressive music (heavy metal, hard rock, punk rock, hard rap and aggressive pop music) as a coping method, especially for young people who face a role conflict when they are struck by cancer. Here, the concept of role conflict concerns a situation in which the sick role ascribed to the individual conflicts with the role she/he wishes to play. Our discussion is based on two case reports taken from a larger study focusing on the role of music as a coping method. Analysis of our two cases reveals that aggressive music has played the role of a coping method by helping the informants deal with their role conflicts. Moreover, the analysis shows that “age” can be a factor that impacts the time course of resistance against the ascribed sick role and the culmination of the role conflict. It is important to consider that coping involves an encounter between an individual and a situation; coping is multidimensional, multilayered and contextual. Our discussion, which is based on such an understanding of coping, shows that aggressive music, which is often related to aggressiveness and violence, can possibly be regarded as a functional and highly useable coping method.

Introduktion

Vissa psykologer och terapeuter (Wheeler et al. 2003; Ikonomidou et al. 2004; Groen 2007) ser musik som ett värdefullt terapeutiskt verktyg för att minska oro och spänningar, samt vid smärthantering och avslappning. Att lyssna på klassisk musik och, annan lugn och rofylld musik, har länge ansetts ha en harmoniserande och lugnande effekt på människor i kris-situationer. Aggressiv musik är ingen lugn musik. Den förknippas ofta med aggressivitet och våld (Anderson 2003, Chen et al. 2006). Utifrån två fallbeskrivningar hämtade från en studie som fokuserar på musikens roll för personer som drabbats av cancer, diskuteras aggressiv musik som copingstrategi. Med aggressiv musik avses här musik som heavy metal, hårdrock, punkrock, hård rap och aggressiv popmusik. Artikeln betonar betydelsen av denna musik för att hantera en rollkonflikt. Vi uppmärksammar särskilt de problem som kan uppstå för att hantera en konflikt mellan den roll den unge cancerdrabbade tillskriver sig själv och den roll – sjukrollen – som samhället och omgivningen tillskriver personen. Artikeln visar, genom dessa två fallbeskrivningar, hur aggressiv musik kan bli till hjälp att hantera en sådan konflikt. Vi använder en del citat, men vår analys utgår från intervjuerna i sin helhet.

Aggressiv musik som resurs för att hantera en rollkonflikt

Drabbad av en svår sjukdom som cancer, tvingas individen att inta en ny roll, sjukrollen Parsons term (1951/1991). Parson uppfattar hälsa som normaltillstånd och som en persons optimala förmåga. Sjukdom ses däremot som ett avvikande tillstånd som gör personen i fråga beroende av andra. Det är dock viktigt att betona att Parson i sin analys av sjukrollen ej utgår från en medicinsk diskurs utan från en social och politisk. Sjukdom ses som ett hot mot den sociala ordningen. I artikeln betonar vi de sociopsykologiska effekter som sjukrollen har på unga cancerdrabbade. Sjukrollen förändrar omgivningens sätt att se på den drabbade, vilket i sin tur inverkar på personens jaguppfattning. Detta påverkar individens personliga och sociala relationer. Vi utgår även från Goffmans (1959) diskussion om det verkliga och det skenbara jaget. Utifrån sitt dramaturgiska perspektiv menar Goffman (1974) att vi inte är våra roller, utan endast spelar dem. Vi bär olika masker i olika situationer. Individen och dennes ”publik” uppfattar rollerna som äkta, och endast den ”socialt missnöjde” avslöjar spelet.

Att det sociala samspelet spelar en stor roll för hur en individs jaguppfattning utvecklas är många sociologer och socialpsykologer överens om. Det finns dock delade meningar om i vilken utsträckning individen kan påverka denna uppfattning i förhållande

till sin omvärld.

Som vi påpekar ovan, kan den som drabbas av cancer, särskilt som barn eller ung, riskera att blir starkt påverkad av sin roll som den sjuke och anta andras attityder gentemot sig själv i synen på vem man är. Men problemet tar inte slut här. Även flera år efter sjukdomen kan det växa fram ett motstånd mot sjukrollen. Detta kan ge upphov till en konflikt mellan den önskade rollen som en stark och oberoende ung person, och den roll som omgivningen, särskilt föräldrar eller hälso- och sjukpersonalen tillskrivit den cancerdrabbade vid insjuknande. När sedan den cancerdrabbade börjar se sig själv i en annan roll än som den sjuka, ifrågasätts den bild personen har anammat eller tvingats inta. Hon/han vill ersätta den tillskrivna sjukrollen med en ny roll som beskriver den man idag upplever sig vara. Den nya jaguppfattningen och den nya rollen speglar den unga cancerdrabbades vilja att visa sin omgivning en annorlunda bild av sig själv. Aggressiv musik kan bli en resurs som hjälper individen att skapa en ny självuppfattning och en ny roll som en självständig person som kan agera utifrån egna villkor. Faktorer som ger upphov till en övergång från en acceptans av sjukrollen till en revolt mot denna kan vara olika hos olika individer. Nedan studeras övergången och den aggressiva musikens roll i denna process via två fallbeskrivningar.

Sara

Vid tiden för intervjun var Sara 24 år. Sara var 8 år när hon fick cancer. Strax före 9 årsdagen opererades hennes tumör bort, vilket resulterade i ett stort fysiskt handikapp. I tonåren drabbades hon av en svår depression. Enligt Sara var det största problemet under och efter cancerperioden, bristen på samtal om sin situation. Hon reagerade inte som hon kände sig då. Hon försökte istället bete sig så som det förväntades av henne. Hon menar att ilskan, frustrationen och rädslan tillsammans med att inte "tillåtas" att vara ett barn var grunden till hennes problem.

Sara menar att hon betedde sig som en tolerant person som tog saker med jämnmod, då hon upplevde att det var det agerandet som förväntades av henne. Sara berättar att hon slutligen började se sig själv som en person med dessa egenskaper och övergav därmed sin uppfattning om vem hon var. Enligt henne fick hon genom sin sjukdom rollen som en accepterande och tolerant person och behandlades och agerade därefter. Men detta ändrades i tonåren. Av intervjun med Sara framgår att hon då började uppleva en konflikt mellan sjukrollen och den roll hon ville spela gentemot omvärlden. Rollen som en person som inte alltid är tolerant och accepterande, som kan agera på egna villkor. Hon ville hitta sig själv, den hon identifierade sig med. Detta försvårades genom den synliga funktionsnedsättning hon fått på grund av sin cancer, som trots att hon nu var frisk ändå påminde omgivningen om hennes sjukdom och

därmed inte tillät en totalförändring av bilden de hade av henne.

I Saras berättelse kan man se hur omgivningens bild av henne som en sjuk person blir den bild hon själv anammar och börjar identifiera sig med. I barndomen accepterade hon detta och därmed även inträdet i sjukrollen. I tonåren började hon revoltera mot omgivningens bild av henne som under flera år skildrat henne som en stark, accepterande, och tolerant person som förstått allvaret i sin situation. Vid insjuknande var hon i sin primära socialisationsperiod, och hade näppligen hunnit spela olika sociala roller och ännu inte lärt sig förhandla mellan de olika rollerna. Sjukrollen som hon tillskrevs av omgivningen blev därför den roll hon intog utan förbehåll. Hennes föreställning av andras bedömningar av den tillskrivna rollen var att hon skulle vara en stark och positiv flicka som var glad över att ha överlevt sin sjukdom. Detta ledde till att hon uppfattade sin situation som väldigt kravfylld. Den ovannämnda konflikten mellan hennes uppfattning av sig själv i ungdomstiden och andras bild av henne som hon, under barndomstiden och flera år efteråt, identifierat sig med tillsammans med erfarenheten av en långvarig känsla av kravfylldhet, ledde slutligen till en svår depression. Det var under depressionstiden som musiken blev hennes copingstrategi i hanteringen av konflikten. Sara berättar:

”Det var under denna period som musiken blev väldigt central. Jag lyssnade mycket på musik som jag kunde identifiera min smärta i. I perioder lyssnade jag på aggressiv musik,

det var ett sätt att få vara arg och släppa ut mina känslor. Känslorna blir mer intensiva tillsammans med den sortens musik, det bildas som en resonans mellan känslorna och musiken du lyssnar på”.

Att lyssna på aggressiv musik kan, vilket Saras fall visar på, ha en förlösande effekt som mildrar individens ilska och frustration. Den aggressiva musiken speglade Saras känslor, de känslor som hon under en lång tid inte kunnat visa. Lyssnandet på denna musik bidrog till att skapa en ny roll där hon kunde agera på sina känslor, inte minst de aggressiva, vilket möjliggjorde ett agerande utifrån egna villkor istället för andras.

Enligt O’Gallaghan (2002) kan cancerpatienters lyssnande på musik, ha en stor inverkan på bekräftelsen av den egna jaguppfattningen. Det kan nämligen leda till ökad självinsikt och starkare upplevelse av sitt ”riktiga” jag. Studier visar på att musik och musikterapi kan ha en positiv effekt på cancerdrabbade människor. I flera fall handlar detta om att lyssna på lugn och rofylld musik, medan aggressiv musik knappast kan anses som lugn musik utan ofta förknippas med problem hos unga människor (Walser 1993, Scheel & Westefeld 1999). Saras fall visar på det motsatta, att aggressiv musik kan vara en funktionell copingstrategi då någon drabbas av cancer.

Helen

I Saras fall var det först i tonåren, många år efter sjukdomen, som motståndet mot sjukrollen växte fram. Hos en annan ung cancerdrabbad som vi valt att kalla Helen, uppstod motståndet mycket tidigare, dvs. strax efter avslutad behandling.

Helen fick bröstcancer vid 23 års ålder och var vid tiden för intervjun 30 år. Efter behandlingen blev hon svårt deprimerad och kunde inte fortsätta sina pågående studier. Hon blev dessutom lämnad av sin pojkvän. Helen berättar att hon kände sig mycket ensam och arg; cancern hade berövat henne alla drömmar, önskningar och allt hopp. Hon medger att hon inte längre brydde sig om sin framtid; hon hade förlorat all tro på livet. I tonåren brukade hon lyssna på heavy metal, vilket hon återigen började göra i samband med sin sjukdom.

Helen beskriver att hon vid lyssnandet på den aggressiva musiken skapade en fiktiv värld där hon kunde leva ut alla sina känslor. Hon levde i den fiktiva världen parallellt med den verkliga världen. Detta blev hennes räddning till dess att hon öppet kunde visa för sin omgivning vad hon egentligen kände. Hon berättar:

"Jag spelade rollen som den förstående flickan som hoppades på en bättre framtid. Men jag trodde inte alls på framtiden, och jag hade inget hopp... Jag ville lämna alla och fly, men hur skulle jag kunna göra det? Jag var en svag, sjuk tjej vars hela existens låg i händerna på andra. Det var så frustrerande att vara beroende av andra. Jag hatade dem alla... bara när jag var ensam kunde

jag uttrycka all ilska, hat och frustration. I den värld jag hittade genom den aggressiva musiken, kunde jag vara en elak person, en förgörare. Det räckte att sätta på en CD-skiva och lyssna på den aggressiva musiken jag hade. Det var som att använda droger. Musiken hjälpte mig att träda in i en värld där jag var fri att vara elak, irrationell, helt utan välvilja, lydnad och beroende, fri. I denna värld, min värld, kunde jag skrika åt dem, till och med, göra illa dem. Jag var stark, frisk och kapabel att göra precis vad jag ville. Jag vet att det är förskräckligt att känna så för människor som älskar mig och som tagit hand om mig. Men jag var ung och döende, det var i alla fall vad jag trodde".

Av intervjun med Helen framgår att hon under sjukdomstiden delvis hade anammat den bild omgivningen hade av henne som sin självbild. Efter tillfrisknandet utvecklades en ny jaguppfattning hos Helen som stred mot denna tillskrivna bild. Detta ledde till en divergens mellan den uppfattning hon hade av sig själv och den uppfattning hon föreställde sig att omgivningen hade av henne. Trots detta, fortsatte Helen att spela sjukrollen som blev hennes jag i det verkliga livet, i relationen med andra. Men som nämnts ovan levde hon som i två världar: I den fiktiva världen skapad av den aggressiva musiken, var hon en annan Helen. I Helens föreställningsvärld tillskrev omgivningen henne sjukrollen och såg henne därmed som en tolerant och beroende person. Hennes bedömning av den föreställning andra hade av henne ledde till en känsla av förödmjukelse. Denna gav upphov till en aggressivitet som hon i sin fiktiva, parallella värld kunde ge uttryck

för. I den verkliga världen var hon en medgörlig cancerpatient som det var synd om, i den fiktiva en aggressiv och frustrerad ung kvinna. Goffmans (1959) dramaturgiska perspektiv kan ge oss ytterligare förståelse för Helens fall. Helen spelade den sjukroll som hon trodde omgivningen förväntade sig av henne fram till den punkt då divergensen mellan denna roll och den roll hon egentligen ville spela inte längre kunde ignoreras. Hon trädde då fram och spelet avslöjades. Publiken kunde, enligt henne, se vem hon var, eller åtminstone se den nya masken som hon bar.

Enligt Helen blev den aggressiva musiken en viktig faktor till att hon kunde träda fram och öppet visa sina känslor efter att i några år levt som i två olika världar. Den aggressiva musiken hjälpte henne att stå ut med den starka divergensen mellan sjukrollen (i den verkliga världen) och rollen som en ung, stark kvinna som kunde göra vad hon ville (i den fiktiva världen). Musiken gav henne även möjlighet att kunna visa omgivningen en annan bild av sig själv. Helen tror att det är tack vare den aggressiva musiken som hon lyckades få andra att se henne på det sätt hon själv önskade.

Helens berättelse visar på en risk hos unga cancerpatienter att uppleva en divergens mellan den egna uppfattningen och omgivningens uppfattning, om vem man är. Att tvingas inta sjukrollen är en viktig orsak till problemet. Hennes fall är även ett bra exempel på att individen inte är en passiv person som alltid accepte-

rar andras attityder gentemot sig själv. Detta visar på hur en person aktivt försöker eliminera divergensen mellan den egna identifikationsbilden och den bild omgivningen har av vem man är, särskilt om denna leder till ett allvarligt problem, psykologiskt eller på annat sätt.

Diskussion

Sara och Helen, uttrycker att aggressiv musik hjälpte dem att hantera en konflikt mellan sjukrollen och den roll i vilken man vill igenkänna sig själv. Men dessa två fall beskriver ytterligare en dimension, då de visar på en tendens hos unga cancerpatienter att vilja distansera sig från, och ibland även förneka sjukrollen och andras bild av dem som just cancerpatienter. Detta då den unga cancerdrabbade ofta vill tillhöra gruppen ”unga, normala personer” då det är den gruppen man själv vill identifiera sig med. Musiken kan här ge en möjlighet till att träda in i en värld där man kan få vara någon annan, den man egentligen önskar att man är.

Graden av förnekelse och distansering från sjukrollen varierar dock hos olika individer. Man kan helt eller delvis acceptera att spela denna roll. Olika faktorer kan ha betydelse i detta sammanhang. I våra två fall är ålder en tänkbar faktor.

I Saras fall innebar tillskrivandet och anammandet av sjukrollen en begränsning i utvecklandet av hennes jaguppfattning. Detta då denna roll endast fokuserade på hennes sjukdom, vilket ledde till att även hennes jag-

uppfattning blev ensidig. Detta kan förstås utifrån att Sara endast var 8 år gammal när hon drabbades av cancer. Hon var fortfarande i sin primära socialisationsperiod, och saknade erfarenhet av livskriser. Sara hade heller inte hunnit ta på sig flera olika roller eller lärt sig att förhandla mellan de olika identiteter som omgivningen tillskriver en individ. Hon har även på grund av sin cancer fått ett synligt funktionshinder. Även detta bidrog till att sjukrollen delvis fortsatte prägla hennes jaguppfattning även flera år efter tillfrisknandet. Det var inte förrän under ungdomstiden som Sara började reagera på den tillskrivna sjukrollen hon inte längre kunde identifiera sig med. Under denna period använde Sara sig av aggressiv musik för att hitta tillbaka till det mångfaldiga jaget, inte endast det som karaktäriserats av sjukdom. Musiken blev då en möjlighet för henne att häva den känslblockering anammandet av sjukrollen inneburit.

Till skillnad från Sara anammade aldrig Helen fullt ut omgivningens bild av henne, trots att hon spelade den sjukroll som överrensstämde med de förväntningar andra hade på henne. Hon var en ung vuxen som redan hunnit utveckla en egen jaguppfattning innan insjuknandet. Självfallet var även denna jaguppfattning ett resultat av interaktionen med omgivningen. Omgivningens bild av henne efter insjuknandet har givetvis påverkat hennes bild av sig själv. Till skillnad från Sara hade Helen, som vid insjuk-

nandet var 23 år gammal, redan gått igenom den primära socialisationsperioden. Hon hade hunnit uppleva flera olika roller i sitt liv och hade lärt sig förhandla mellan de olika roller som tillskrivits henne av omgivningen. Divergensen mellan sjukrollen och rollen som stark, normal och autonom, uppstod därför tidigt i sjukdomsperioden. Lyssnande på aggressiv musik hjälpte henne att bli tillräckligt stark för att kunna kasta av sig den mask sjukrollen gett henne och därmed be-segra sin svaghet och sitt beroende av andra och kunna visa sin omgivning hur hon ville bli uppfattad.

Slutsats

Som diskussionen ovan visar kan aggressiv musik användas som copingsstrategi då någon insjuknar i cancer. Musiken har i de båda fallbeskrivningarna hjälpt de unga cancerpatienterna att hantera de socialpsykologiska problem som cancer orsakat, bland annat rigiditeten i sjukrollen.

Huruvida detta gör att vi anser att man borde använda aggressiv musik i terapi för unga cancerpatienter, är en komplex fråga. Det finns studier¹ som indikerar att aggressiv musik och text kan skapa våldsamma tankar och beteenden särskilt i krissituationer. Men det finns även terapeuter som tilltalas av användningen av aggressiv musik som terapeutisk metod. Buttery diskuterar i sin artikel två terapeuters användande av aggressiv musik (2004-online). En av dem är Dr. Don Elligan, som är klinisk psykolog i Chi-

¹ Arnett 1991a, Arnett 19991b, King 1988, Lacourse et al 2001.

icago, Illinois och upphovsman till en bok med titeln ”Rap Therapy: A Practical Guide for Communicating with Youth and Young Adults”². Han anser att han genom att använda sig av just rap kan närma sig en specifik (demografisk) grupp som annars skulle vara svår att nå. Enligt honom tenderar ungdomar och vuxna att tilltalas av musik som uttrycker de utmaningar de står inför i sin utveckling. Elligans syfte med rappen är just att främja sina klienters kognitiva och beteendemässiga utveckling. Bob Bruer, är en musikerapeut på ”the Mental Health Centre Penetanguishene” i Penetanguishene, Ontario. Han, som Buttery (2004-online) beskriver, använder sig av rapterapi på rättspsykiatriska patienter. Bruer har hittat en metod där han tillsammans med sina klienter arbetar med den aggressiva texten i rappen. Han menar att det känns naturligt att använda sig av rap som en terapeutisk metod då det är ett sätt att lyssna på klienter som försöker göra sig hörda.

Vi vill vi ansluta oss till Butterys resonemang att när allt kommer omkring, är målet med terapi att ge klienterna ärliga uttryck för vad de känner och tänker. Med hänsyn till rappens och aggressiv musiks popularitet, kan vissa klienter finna sitt uttryck genom den genren (Buttery 2004-online). Det är viktigt att reflektera över de individuella, sociala och kulturella kontexter inom vilka en copingstrategi används. Det är därför angeläget

att beakta exempelvis aggressiv musik som en möjlig copingstrategi. Liksom andra copingstrategier kan aggressiv musik vara till hjälp för vissa och skadlig för andra, helt beroende på situationen, då coping har en ”individuell karaktär”. Enligt Pargament (1997:89) erbjuder copingstrategier en mötesplats mellan individ och situation. Den är multidimensionell, mångbottnad och kontextuell. Den innebär möjligheter och val och den är flexibel. För att hitta denna flexibilitet krävs en öppenhet för de olika tillvägagångssätt som finns vid hanteringen av svåra kriser, även om ett hanteringsätt vid första anblicken kan verka dysfunktionellt. Detta är även gällande för den aggressiva musiken, då den bevisligen kan fungera som en funktionell copingstrategi.

Referenser

- Anderson, C. A., Nicholas L. Carnagey, N.L. Eubanks, J. 2003. Exposure to Violent Media: The Effects of Songs With Violent Lyrics on Aggressive Thoughts and Feelings. *Journal of Personality and Social Psychology* Copyright 84 (5): 960–971.
- Arnett, J. 1991a. Heavy metal music and reckless behavior among adolescents. *Journal of Youth and Adolescence* 20(6): 573-592
- Arnett, J. 1991b. Adolescents and Heavy Metal Music: From the Mouths of Metalheads. *Youth & Society*, 23(1):76-98.
- Bowman, W. 2003. The Song is You: Symposium on Musical Identity. *Action, Criticism & Theory for Music Education* 3(1). Electronic article. http://act.maydaygroup.org/articles/BowmanIntro3_1.pdf

² Elligan, D. (2004). Rap therapy: A practical guide for communicating with youth and young adults through Rap music. New York: Kensington Publishing Corporation.

tema

- Buttery, H. (2004). Putting the rap back into therapy: music treatment challenges the rap-violence connection. *CrossCurrents - The Journal of Addiction and Mental Health*. Online. http://findarticles.com/p/articles/mi_m5EEF/is_4_7/ai_n17207217)
- Cooley, C. H. 1983. *Human nature and social order*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Goffman, E. 1959. *The Presentation of Self in Everyday life*. New York: Doubleday Company Inc.
- Groen, K. M. 2007. Pain Assessment and Management in End of Life Care: A Survey of Assessment and Treatment Practices of Hospice Music Therapy and Nursing Professionals. *Journal of Music Therapy* 44 (2):90-112.
- Ikonomidou, E.; Rehnstrom, A.; Naesh O. 2004. Effect of Music on Vital Signs and Postoperative Pain. *Aorn* 80 (11):269-278 E.
- King, P. 1988. Heavy metal music and drug abuse in adolescents. *Postgraduate medicine* 83:295-301, 304
- Lacourse, L.; Claes, M. & Villeneuve, M. 2001. Heavy Metal Music and Adolescent Suicidal Risk. *Journal of Youth and Adolescence*, Volume 30, Number 3 / June, 321-332
- Pargament, K. I. 1997. *The Psychology of Religion and Coping: Theory, Research, Practice*. New York: Guilford Press.
- Parsons, T., (1951/1991). *The Social System*. (2. ed.) with a new preface by Bryan S. Turner London : Routledge.
- Robert Walser, R. 1993. *Running with the Devil: Power, Gender, and Madness in Heavy Metal Music*. Hanover: Wesleyan Univ. Press.
- Scheel, K. R, Westefeld J.S 1999. Heavy Metal Music And Adolescent Suicidality: An Empirical Investigation - Statistical Data Included, *Adolescence*, Summer, 1999
- Wheeler, B. L. 2003. First International Symposium on Music Therapy Training: A Retrospective Examination? *Nordic Journal of Music Therapy* 12(1):54-66.